

Wymagania edukacyjne z przedmiotu geografia na rok szkolny 2019/2020

Klasa 5

1. Geograficzny punkt widzenia

- powiedzieć, czym jest geografia;
- powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne;
- wymienić sfery ziemskie.
- powiedzieć czy jest geografia;
- definiować elementy środowiska przyrodniczego;
- podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej.
- wyjaśnić pojęcie geografia
- definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne;
- wymienić elementy środowiska przyrodniczego.
- wyjaśnić pojęcie geografia;
- wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego.
- wyjaśnić pojęcie geografia;
- podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.

2. Orientacja na mapie i globusie

- wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią;
- wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- zdefiniować długość i szerokość geograficzną;
- opisać cechy południków i równoleżników;
- odczytać położenie punktów na mapie.
- odczytać położenie obszaru;
- opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne.

3. Jak czytać mapę

- powiedzieć, co to jest legenda mapy;
- wymienić elementy legendy na mapie.
- nazwać elementy mapy;
- wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy;

- wymienić elementy krajobrazu.
 - zastosować legendę mapy do odczytywania informacji;
 - wyjaśnić, do czego służy skala mapy;
 - rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski.
-
- korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami;
 - korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski.
 - scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne;
 - wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę;
 - korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski.

4. Moja okolica na mapie

- powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna;
- wskazać na mapie poziomice;
- nazwać główne kierunki geograficzne.
- obliczyć wysokość względną z podanych informacji;
- odczytać wartości poziomice;

- wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.
- wskazać na podstawie rysunku poziomicowego mapy okolic szkoły konkretne formy terenu;
- odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego;
- zorientować mapę okolic szkoły;
- wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy.
- odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną w zniesienia;
- określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku.
- omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego;
- porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie.

5. Odkrywanie mapy świata

- wymienić kontynenty i oceany świata;
- wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni;
- wymienić nazwiska wielkich odkrywców.
- wskazać na mapie kontynenty i oceany świata;
- swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.
- omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie;

- wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.
- wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach;
- określić trasy pierwszych wypraw geograficznych.
- wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów;
- wskazać granice między kontynentami;
- porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.

6. Podsumowanie działu

7. Krajobrazy Polski

- nazwać pasy rzeźby w Polsce;
- określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu.
- nazwać pasy rzeźby
w Polsce i wskazać je
na mapie;
- określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.
- przedstawić główne cechy krajobrazów Polski;
- określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby;
- nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.
- przedstawić główne cechy krajobrazów Polski;

- wykazać ich zróżnicowanie;
- nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.
- scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem zróżnicowania krajobrazu

8. Od krajobrazu pierwotnego do kulturowego

- wymienić typy krajobrazów.
- nazwać i omówić typy krajobrazów.
- wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.
- omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie.
- ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko;
- wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.

9. Tatry

- wskazać krainy geograficzne na mapie;
- nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie;
- nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie.
- wskazać i omówić położenie na mapie;
- wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu;
- wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.

- rozpoznać krajobrazy krain w opisach;
- przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach;
- opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej;
- wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie.

- rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach;
- przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach;
- opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej;
- opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie.
- porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych;
- wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych;
- opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.

10. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska

-

-
-
-

11. Nizina Mazowiecka

-
-
-

12. Pojezierze Mazurskie

-
-
-

-

13. Wybrzeże Słowińskie

-
-
-

-

14. Krajobraz miejsko- -przemysłowy Wyżyny Śląskiej

- jak w tematach 9–13;
- wymienić cechy miast przemysłowych;
- podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej.
- jak w tematach 9–13;
- podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie.
- jak w tematach 9–13;
- wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska;
- nazwać cechy środowiska miast przemysłowych.
- jak w tematach 9–13;
- omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska;
- wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku.
- jak w tematach 9–13;
- ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.

16. Wyżyna Lubelska – zagłębie rolnicze

- jak w tematach 9–13;

- określić położenie Wyżyny Lubelskiej;
- wymienić produkty rolne charakterystyczne dla regionu.
- jak w tematach 9–13;
- wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej.
- jak w tematach 9–13;
- omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej.

- jak w tematach 9–13;
- omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne.
- jak w tematach 9–13;
- porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.

15. Warszawa – krajobraz wielkiego miasta

- jak w tematach 9–13;
- określić położenie Warszawy.
- jak w tematach 9–13;
- wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta.
- jak w tematach 9–13;
- wskazać czynniki rozwoju stolicy

- określić różnorodność funkcji Warszawy.
- jak w tematach 9–13;
- porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski.
- jak w tematach 9–13;
- porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.

17. Krajobraz najbliższej okolicy

- nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy;
- wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego.
- wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy;
- wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych.
- ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki;
- wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne;
- wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.
- wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy.
- przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.

18. Podsumowania działu

19. Strefowość i piętrowość krajobrazów na świecie

- na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi.
- wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie;
- przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata.
- wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej).
- wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata.
- wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.

20. Wilgotny las równikowy

- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych;
- odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym.
- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego;
- podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.
- omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego;
- podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym.

- wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym.
- wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.

21. Krajobraz lasu strefy umiarkowanej

- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej;
- odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych.
- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych;
- podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.
- porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej;
- rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej.
- wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej.
- identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.

22. Sawanny i stepy

- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów;

- odczytać z klimatogramów wartości temperatur powietrza i opadów na sawannach i stepach.
- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego;
- podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.
- wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie;
- rozpoznaje krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach.
- wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach.
- prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.

23. Pustynie gorące i lodowe

- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń;
- odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym.
- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego;

- podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.
- na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyni suchych i gorących;
- rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych.
- wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących.
- identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów;
- ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności.

24. Krajobraz śródziemnomorski

- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego;
- odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.
- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego;
- wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt.
- rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego;
- omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej.
- porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice;

- rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji.
- wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.

25. Tajga

- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi;
- odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.
- porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice;
- wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt.
- omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo;
- rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi.
- porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji;
- rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji.
- wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.

26. Tundra

- wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą;
- zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry;
- odczytać dane z klimatogramu.

- omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry;
- podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt.
- omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry;
- omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia.
- rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji;
- ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę.
- wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.

27. Krajobraz wysokogórski Himalajów

- odszuka
- na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges;
- wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m.
- wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach;
- podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów.
- rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach;
- podać przykłady działalności człowieka w Himalajach.

- rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji;
- ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach.
- omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.

28. Podsumowanie działu